

บทคัดย่อ

รายงานฉบับที่ 4 ของโครงการข่าวสารทิศทางการศึกษาไทย มี 2 ภาคด้วยกัน ภาคแรกเป็นบทประมวลวิเคราะห์สังเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทย ปี พ.ศ. 2542 ชื่อ "ประเทศไทย: การวิ่งอยู่กับที่ในโลกที่พลิกผันอันตราย" ภาคที่สองเป็นการประมวลวิเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยช่วงเวลาระหว่าง เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2542 จากสื่อสิ่งพิมพ์ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หนังสือ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ เอกสารจากอินเทอร์เน็ต รายการโทรทัศน์ โดยมีผลจากการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ประเทศไทยปี 2542: ที่ดูเหมือนมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงมากนั้น กลายเป็นการเคลื่อนไหวแบบวิ่งอยู่กับที่ เนื่องจากมีนโยบาย ประเพณีปฏิบัติ และสภาพสังคมหลายอย่างที่สืบทอดกันมา ซึ่งต้องใช้เวลานานในการแก้ไข จึงจะสามารถขับเคลื่อนสังคมไทยให้หลุดหน้าไปได้
2. ในด้านสถานการณ์โลก: โลกในปัจจุบันมีสัญญาณแห่งความพลิกผันน่าอันตราย ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางศูนย์กลางอำนาจ จากที่มีสหรัฐฯเพียงศูนย์เดียว ไปสู่การมีศูนย์กลางหลายขั้ว
3. สืบเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียและปัญหาอื่น ทำให้มีแรงกดดันจากหลายด้านให้มีการแปลงโฉมโลกาภิวัตน์ใหม่ ให้มีโฉมหน้าเป็นมนุษย์มากขึ้น โดยคำนึงถึงความมั่นคงทางสังคม-การเมือง และความเอื้ออาทรระหว่างกัน
4. กระแสการควรวรรมและข้อกีดกันโดยเฉพาะที่เป็นแบบปรักษีในโลก โดยเฉพาะในสหรัฐฯ ยังคงสูงมาก แสดงถึงการแข่งขันอย่างรุนแรงในการผลิตและการค้าโลก
5. มีการตื่นหรือการสร้างความหวังในเทคโนโลยีระดับสูงหรือไฮเทค เริ่มจากสหรัฐฯแล้วแผ่ไปทั่วโลกว่าจะเป็นพลังในการกระตุ้นการฟื้นทางเศรษฐกิจ และสร้างรูปแบบเศรษฐกิจใหม่ขึ้น ที่สามารถเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือการว่างงาน
6. ในปี 2542 นี้ ญี่ปุ่นได้แสดงบทบาทเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้อย่างเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับ อิทธิพลของญี่ปุ่นในภูมิภาคนี้ยังมีในด้านวัฒนธรรมอีกด้วย
7. สัญญาณการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจไทย มีทั้งสัญญาณบวก และสัญญาณลบ และเป็นสัญญาณการฟื้นตัวแบบวัฏจักรซึ่งเปราะบางและไม่ยั่งยืน อาจทรุดลงอีกได้เนื่องจากความอ่อนแอภายในตัวและผลกระทบจากภายนอก แนวโน้มในปี พ.ศ. 2543 ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือการส่งออก ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคในตัวเองอยู่ไม่น้อย
8. ในทางการเมืองของไทย พบทางตันแน่นอนที่ซึ่งทำให้ความหวังในการปฏิรูปเกิดผลเห็นได้เร็วเลือนลางลง อย่างไรก็ตามตามวงการเมืองไทยมีสังเวียนการต่อสู้หลากหลายชั้นรวมทั้งสำคัญ 5 สังเวียน เปิดทางเพื่อการปฏิรูปต่อไป
9. การเมืองในภูมิภาคเอเชียมีแนวโน้มกลายเป็นเป้าหมายของความขัดแย้ง ซึ่งอาจปะทุเป็นความรุนแรงทำลายสันติภาพในภูมิภาคได้
10. สถานการณ์ด้านประชากรและสิ่งแวดล้อมโลก พบปรากฏการณ์เข้าสู่ความชรา จากจำนวนประชากรโดยรวมมีกลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น การเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ของประชากรโลกได้ก่อความกดดันอย่างมากต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทำให้มีปัญหารุนแรงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การเสี่ยงจากสารเคมี หายนะภัย คุณภาพและการขาดแคลนน้ำจืด ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ทะเลและชายฝั่ง มลพิษและของเสียในเมือง
11. สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมไทย พบเรื่องการบุกรุกทำลายป่า การพิพาทเกี่ยวกับท้องทะเลและชายหาด ผลกระทบจากการพัฒนา และการกำจัดของเสียซึ่งมีโครงการใหญ่มูลค่ามหาศาล
12. ในด้านการศึกษาและสาธารณสุขไทย พบช่องว่างในการเข้าถึงการบริการที่ต่างออก พร้อมกับช่องว่างทางรายได้ มีการแข่งขันกันอย่างสูงเพื่อให้เข้าถึงบริการ มีความพยายามที่จะสนใจผู้ใช้บริการได้แก่นักเรียนและคนไข้มากขึ้น

13. ในด้านอาหารและพลังงาน พบความกังวลที่มากขึ้นทางอาหาร เนื่องจากสารปนเปื้อนไดออกซินและอาหารที่ถูกตัดแปลงพันธุกรรม และในด้านพลังงานเนื่องจากราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีความกังวลระยะยาวในการสนองอาหารและพลังงานให้แก่ประชากรจำนวนที่เพิ่มขึ้นและมีความต้องการบริโภคสูงขึ้น
14. ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการพูดถึงพิษภัยของความก้าวหน้ามากขึ้น เนื่องจากเกิดปัญหาอย่างเช่น Y2K และอาหารแฟรงเคนสไตน์ มีการให้ความสำคัญแก่วิชาสังคมศาสตร์เพื่อช่วยนำมาแก้ไขปัญหาที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่อาจแก้ได้
15. ในด้านห่วงทำนองดำเนินชีวิต พบการดำเนินชีวิตที่ดิ้นรนแหวกว่ายในความยากจน เนื่องจากความขาดแคลนหรือรู้สึกว่าจะขาดแคลน ในท่ามกลางการผูกขาดที่วัฒนธรรมถูกแปรเป็นสินค้า โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้ส่งออกสินค้าทางวัฒนธรรมที่สำคัญ
16. สถานการณ์ในด้านห่วงทำนองการดำเนินชีวิตในประเทศไทย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติงาน การจับจ่ายใช้สอยที่ระมัดระวังขึ้น การตื่นในบุญและปาฏิหาริย์ ทศณะแบบปัจเจกชนมีอิทธิพลสูงขึ้น ผู้คนให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพและการแต่งกายมากขึ้น
17. การปฏิรูปประเทศเพื่อให้สามารถอยู่รอดในโลกที่พลิกผันน่าอันตรายเป็นภารกิจที่จำเป็น

ABSTRACT

This is the forth-quarterly report of the Thailand Trend Monitoring Project (TTMP), implemented by contract of the TRF. The report consists of two sections. Section one is an annual report on events and trends in Thailand entitled: "*Thailand: Running in place in a precarious world*," while section two contains the integration of information gathered from various media including newspapers, magazines, books and electronics media, such as hypertexts from internet web sites and news reports from radio and TV programs. The results of the study can be summarized as follows:

1. Forward movements in 1999 can be compared to "running in place." This is due to the many inherited policies, cultural practices, and social environments that will need time to change in order for Thai society to be able to truly move forward.
2. The shift from a single center of power, namely the United States, to the existence of multi-core centers of power has created signs of global precariousness.
3. As a result of the Asian economic crisis and other problems, there is mounting pressure from many sides to adopt a "globalization with a human face," with consideration for socio-political stability and generosity.
4. Current of mergers and acquisitions continues to be strong in business world especially in the U.S., particularly those of hostile nature. This demonstrates the acceleration of fierce competition in global manufacturing and trade.
5. There is a buildup of hope, originating in the U.S. and spreading worldwide, that high level technology will stimulate economic recovery and create a global New Economy that has sustainable growth and low inflation or unemployment.
6. In 1999, Japan has shown that it is a clearly accepted leader in the economics of the region. Japan's influence over the region also exists in a cultural aspect.
7. The sign of economic recovery in Thailand contains positive and negative side. It exhibits a kind of cyclical recovery, which is fragile and not lasting, and could worsen again due to internal weaknesses and external impacts. The trend in the year 2000 will depend upon export factor, which must encounter many problems and obstacles.
8. Politics is faced with a dead-end, making the hope of a political reform with quick visible results dim. Nevertheless, the greater variety of arenas in Thai political circles includes 5 notable arenas, which have opened the way for reform.
9. Politics in Asia is becoming a cauldron of dispute, which may erupt into violence and destroy peace within the region.
10. In population and environment, an aging phenomenon is found due to an increase in the portion of the elderly in the overall population. The steady increase in world population has put significant pressures on natural environment, and creates such acute problems as the climate change; risks from chemical substances; disasters; fresh water scarcity; soil erosion; forest, watershed, ocean and coastline degradation; including air pollution and toxic waste in urban areas.
11. Such Problems as forest encroachments, disputes over ocean and coastline zoning, impacts from development's deficiencies, and graft and corruption over megaprojects like toxic waste disposal projects worth massive sums of money are still found to be environmental issues in Thailand.
12. In education and healthcare, there is a widening gap in access to services as well as in income. Fierce competition for access to services is very high. More effort is made to be attentive to users of the services, namely students and patients.
13. In food and energy, worries about toxic food such as dioxin contaminated, and GMO, as well as the accelerating of fuel price have been aggregated; apart from much concerns for sufficiency of a long-term food and energy supplies while the world population and consumption increase.
14. In science and technology: hazardous effects of development have got more and more attention, due to serious problems such as Y2K and the "Frankenstein food". The inclination of resorting to Social Sciences rather than Science & Technology as an alternative approach for solving contemporary problems is now in focus.
15. Many people are found to be carrying on a lifestyle of struggling due either to absolute poverty or to relative poverty created by a culture that is commercialized and monopolized by the U.S..
16. Corruption in the workplace, more cautious spending, and a greater awareness of merit and miracles are trends in Thai lifestyle. Individualism has gained influence, and more attention is paid to health and clothing.
17. A reformation is needed for the nation to survive in a precarious world.